
БІДЕНКО Н.В.,

доктор медичних наук, професор,
декан стоматологічного факультету

ОСТАПКО О.І.,

доктор медичних наук, професор,
професор кафедри дитячої
терапевтичної стоматології та
профілактики стоматологічних
захворювань

КОВАЛЬ О.І.,

кандидат медичних наук, доцент,
кафедра дитячої терапевтичної
стоматології та профілактики
стоматологічних захворювань

ВОЛОВИК І.А.,

кандидат медичних наук, заступник
декана, асистент кафедри
терапевтичної стоматології,
Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця
м. Київ, Україна

З ДОСВІДУ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ ОБ'ЄКТИВНОГО СТРУКТУРОВАНОГО КЛІНІЧНОГО ІСПИТУ ОСКІ-2 ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ВИПУСКНИКІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені О.О. БОГОМОЛЬЦЯ

У статті проаналізовано результати пілотного проекту ОСКІ-2 Стоматологія у 2018/2019 н.р. для студентів У курсу стоматологічного факультету. До структури пілотного проекту іспиту було включено 7 станцій: шість зі стоматологічних дисциплін та одна – з проведення серцево-легеневої реанімації. Критерій «склав-не склав» становив 60%. Успішно склали іспит з першої спроби 85% вітчизняних студентів. Під час анонімного анкетування, що проводилося після складання іспиту, 82% студентів визнали, що іспит ОСКІ-2 дійсно дозволяє об'єктивно оцінити рівень практичної підготовки та оволодіння професійними компетентностями.

Ключові слова: стоматологія, компетентності, форми контролю, об'єктивний структурований клінічний іспит.

В статье проанализированы результаты пилотного проекта ОСКИ-2 Стоматология у 2018/2019 н.р. для студентов У курса стоматологического факультета. В структуру пилотного проекта экзамена были включены 7 станций: шесть постоматологическим дисциплинам и одна – по проведению сердечно-легочной реанимации. Критерий «сдал - не сдал» составлял 60%. Успешно сдали экзамен с первой попытки 85% отечественных студентов. Во время анонимного анкетирования, которое проводилось после сдачи экзамена, 82% студентов подтвердили, что экзамен ОСКИ-2 действительно позволяет объективно оценить уровень практической подготовки и овладения профессиональными компетентностями.

Ключові слова: стоматологія, компетентності, форми контролю, об'єктивний структурований клінічний іспит.

The article analyzes the results of the pilot project OSCE-2 Dentistry at 2018/2019 for students of the 5-th course of the Dental Faculty. The structure of the pilot project of the exam included 7 stations: six in dental disciplines and one in cardiopulmonary resuscitation. The criterion of "passed - did not pass" was 60%. 85% of ukrainian students passed the exam on the first attempt successfully. During the anonymous questionnaire, which was carried out after the exam, 82% of students confirmed that the OSCE-2 exam really allows to objectively assess the level of practical training and mastery of professional competencies.

Key words: dentistry, competencies, forms of control, objective structured clinical exam.

Вступ. Вища медична освіта в Україні є невід'ємною складовою національної системи освіти та охорони здоров'я. Сьогодення характеризується стрімким розвитком медичних технологій, прогресуючим збільшенням обсягу медичної інформації, постійно зростаючими вимогами до якості медичної допомоги та безпеки пацієнтів. Тому сучасний та конкурентоспроможний лікар повинен вміти швидко опановувати нову інформацію, адаптуватися до використання нових технологій, вміти спілкуватися з пацієнтом [1,3,8,9].

Підготовка випускника, готового до практичної діяльності, та потреба в безперервному професійному розвитку визначають необхідність не тільки володіти

теоретичними знаннями і практичними навичками, але й вміти їх використовувати в різних, у тому числі й складних та нетипових ситуаціях, тобто володіти компетентностями. Причому важливе значення мають не тільки професійні (медичні) компетентності, а й соціальні, комунікативні, інформаційні, навчальні, професіоналізм тощо. Отже, в сучасних умовах ключовим методологічним інструментом реалізації цілей сучасної освіти є компетентнісний підхід [1,2,7, 8,9].

Оптимізація освітнього процесу, забезпечення компетентнісної складової вимагають реструктуризації системи оцінювання й контролю набутих знань та навичок. Сучасні підходи до реалізації цих ідей у медичній додипломній освіті передбачають широке запровадження в систему підсумкової атестації майбутніх лікарів об'єктивного структурованого клінічного іспиту (ОСКІ) як основного елементу оцінки практичних та комунікативних навичок майбутніх спеціалістів. [3,5,11,12].

Вперше метод оцінки лікарів із застосуванням ОСКІ був запропонований у 1972 році Роналдом Харденом (Данія), його визначення подано ним у 1975 році: "Підхід до оцінки клінічної або професійної компетентності, в якому компоненти компетентності оцінюють планомірно і структуровано, з особливою увагою до об'єктивності оцінки" [10]. В основі методу лежить комплексна оцінка певної кількості (зазвичай від 10 до 20) оціночних станцій, які моделюють різні аспекти клінічної компетентності. Всі учасники проходять однакові випробування, послідовно переходячи від станції до станції відповідно до розкладу, результати виконання завдань при цьому оцінюються із використанням чек-листів. Суть ОСКІ полягає у відборі прикладів та імітації процесу обстеження і лікування пацієнтів. Більш як за 40 років застосування методологія проведення ОСКІ зазнала змін. На сьогодні це - стандартний метод визначення компетентності й оцінювання клінічних навичок майбутніх лікарів у США, Великій Британії, Канаді, Ізраїлі та інших країнах[4,5,6].

До процедури ОСКІ закладено два основні принципи – це об'єктивність і структурованість. Об'єктивність забезпечується тим, що один і той самий екзаменатор оцінює одні й ті самі навички у всіх екзаменованих за стандартизованою шкалою оцінювання. Водночас кожна станція ОСКІ має стандартизовану схему проходження, яка дозволяє об'єктивно оцінити визначене клінічне вміння [5,7,10].

Оцінювання проводиться за стандартизованими шкалами оцінки з використанням чек-листів. Всі учасники проходять однакові випробування, послідовно переходячи від станції до станції. Добре спланований ОСКІ має високий ступінь надійності, тобто результати іспиту відтворюються повторно з дуже малою похибкою.

Оскільки суть ОСКІ полягає в імітації процесу обстеження і лікування пацієнта, практичні навички на станціях ОСКІ являють собою завдання на

інтерпретацію досліджень, оцінку комунікативних навичок (збір анамнезу), а також виконання певних медичних маніпуляцій. Отже, ОСКІ надає більше можливостей для об'єктивного оцінювання сформованих під час навчання професійних компетентностей, ніж практично-орієнтований державний іспит [2,3,8,11,12].

ОСКІ дозволяють провести перевірку клінічних компетентностей, в процесі якої оцінюється рівень клінічних навичок і здібностей, пов'язаних зі здатністю самостійного здійснення медичної діяльності. Для проведення ОСКІ можуть бути використані фантоми, тренажери, стандартизовані або реальні пацієнти. Методика ОСКІ, на відміну від традиційних методів оцінки, дозволяє оцінити і продемонструвати те, що здобувачі освіти “можуть зробити”, а не те, що вони “знають”.

Мета роботи – провести аналіз результатів пілотного запровадження об'єктивного структурованого клінічного іспиту ОСКІ-2 для оцінки знань і практичних навичок студентів-випускників стоматологічного факультету Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

Основна частина. Підготовка лікаря-стоматолога включає до себе практичне відпрацювання необхідних для лікаря загальномедичних маніпуляцій, а також значної кількості спеціальних навичок з діагностики, профілактики та лікування стоматологічних захворювань. Випускники стоматологічних факультетів складають заключну атестацію у формі практично-орієнтованого іспиту, що включає до себе як оцінювання безпосередньої роботи з пацієнтом під час першої частини іспиту, так і перевірку рівня виконання стоматологічних маніпуляцій на симуляційних фантомах – під час другої частини. Багаторічний досвід прийому практично-орієнтованого державного іспиту у такому форматі свідчить про складність об'єктивної оцінки оволодіння майбутніми лікарями необхідними компетентностями для подальшої практичної діяльності. Тому на сьогодні існує необхідність вдосконалення системи оцінювання та його стандартизації на етапі заключної атестації випускників.

Відповідно до Наказу МОЗ України від 19.02.2019 № 419 «Про затвердження Порядку, умов та строків розроблення і проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту та критеріїв оцінювання результатів», однією з частин єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ) для випускників медичних закладів вищої освіти, що навчаються за програмою підготовки магістра, є об'єктивний структурований клінічний іспит (ОСКІ). Випускники стоматологічних факультетів будуть першими, хто офіційно має складати такий іспит як випускний вже в 2021 році. Тому для відпрацювання методики організації і проведення ОСКІ доцільним було провести пілотний іспит заздалегідь, щоб мати час та можливість забезпечити його якісне про-

ведення у 2021 році.

Відповідно до Наказу № 362 від 18.04.2019 р. “Про організацію і проведення об’єктивного структурованого клінічного іспиту (ОСКІ-2 Стоматологія) у 2018/2019 навчальному році в Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця” було прийнято рішення про запровадження пілотного проєкту ОСКІ-2 для студентів V курсу стоматологічного факультету.

Запровадженню пілотного проєкту ОСКІ-2 Стоматологія передував підготовчий період упродовж всього 2018/2019 навчального року. Відповідно до Наказу ректора Університету “Про підготовку до ОСКІ-2 Стоматологія в Університеті у 2018/2019 н.р” від 26.02.2019 за № 176 було створено робочу групу з підготовки та запровадження пілотного проєкту. Члени робочої групи вивчали досвід проведення ОСКІ для студентів-стоматологів у вищих медичних навчальних закладах України та зарубіжних університетах. Питання організації, матеріального та методичного супроводу ОСКІ розглядалося на засіданнях ректорату, вченої ради стоматологічного факультету, медичної ради Стоматологічного медичного центру (СМЦ) НМУ імені О.О. Богомольця, циклової методичній комісії зі стоматологічних дисциплін.

На засіданні Вченої ради стоматологічного факультету 14.02.2019 р. був затверджений “Регламент проведення об’єктивного структурованого клінічного іспиту для студентів V курсу стоматологічного факультету 2018/2019 навчального року”, який попередньо був обговорений на засіданні циклової методичної комісії стоматологічних дисциплін. При розробці Регламенту враховувалась необхідність контролю підготовки студентів з усіх стоматологічних дисциплін, а також їх вміння надавати невідкладну допомогу пацієнтам. Крім того, оскільки проєкт планувався як пілотний, необхідно було організувати його проведення протягом мінімального періоду часу, щоб не порушувати навчальний план. Саме ці аспекти обумовили включення до структури іспиту семи станцій – шести зі стоматологічних дисциплін і однієї – з проведення серцево-легеневої реанімації. Станції було розміщено в окремих кабінетах СМЦ НМУ імені О.О. Богомольця. На станціях оцінювались:

- обстеження стандартного пацієнта або дослідження моделі;
- інтерпретація результатів основних і додаткових методів обстеження;
- встановлення стоматологічного діагнозу;
- вибір методу лікування і профілактики;
- здійснення маніпуляцій на стоматологічному фантомі;
- здійснення маніпуляцій у стандартного пацієнта;
- комунікативні навички лікаря.

У проведенні пілотного проєкту ОСКІ-2 Стоматологія були задіяні всі кафедри стоматологічного профілю і кафедра внутрішніх хвороб стоматологічного факультету. В процесі підготовки до нього на всіх кафедрах були

розроблені чіткі алгоритми виконання стоматологічних маніпуляцій, які були включені до пілотного проєкту, та відзняті відеопрезентації їх правильного виконання. Зокрема, на кафедрі терапевтичної стоматології були підготовані методичні матеріали по виконанню практичної навички “Обстеження червоної облямівки губ та слизової оболонки порожнини рота”; на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії – “Демонстрація провідникової анестезії верхньої та нижньої щелепи на симуляційному фантомі”; на кафедрі ортопедичної стоматології – “Проведення паралелометрії на моделі щелепи”; на кафедрі дитячої терапевтичної стоматології та профілактики стоматологічних захворювань – “Демонстрація неінвазивної герметизації фісур і сліпих ямок зубів жувальної групи на симуляційному фантомі голови дитини”; на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії дитячого віку – “Демонстрація первинної хірургічної обробки рани на симуляційному фантомі”; на кафедрі ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології – “Визначення типу росту лицевого скелету у пацієнта шляхом аналізу нижньощелепного (гоніального) кута на цефалогамі реального пацієнта в бічній проекції за методом Jagabak”; на кафедрі внутрішніх хвороб стоматологічного факультету – “Демонстрація методики проведення серцево-легеневої реанімації на фантомі”. На виконання кожної маніпуляції було передбачено 10 хвилин, крім останньої, тривалість якої не мала перевищувати 5 хвилин.

Варто зазначити, що зміст більшості станцій передбачав не лише виконання певних маніпуляцій, але й вибір правильних засобів, методів, підходів в залежності від запропонованої конкретної ситуації, вирішення певної ситуаційної задачі та комунікацію (зі стандартним пацієнтом) або її імітацію (з фантомом), отже, станції були комплексними і дозволяли оцінити саме компетентність майбутнього стоматолога.

Мінімальний прохідний рівень при складанні студентом семи станцій становив 70%, обов’язковою для складання іспиту в цілому була станція по проведенню серцево-легеневої реанімації на симуляційному фантомі. Тобто, для успішного складання іспиту студент мав задовільно пройти 5 із 7 станцій.

У 2018/2019 навчальному році пілотний проєкт ОСКІ-2 складали 315 студентів V курсу стоматологічного факультету (з них 254 вітчизняних студентів та 61 – іноземний) у терміни з 7 по 11 травня, що передувало ліцензійному тестовому іспиту “Крок-2” та практично-орієнтованому державному іспиту. Щоденно іспит складало 6 груп по 14 студентів.

Результати пілотного проєкту ОСКІ-2 Стоматологія свідчать про те, що з 315 студентів його успішно склали 267 студентів, що становить 85%, не склали – 48 студентів (15%). Найбільш високими виявилися показники складання станцій кафедр терапевтичної стоматології (93,7%) та внутрішніх хвороб (91%), дещо нижчими – кафедр хірургічної стоматології (88,1%), дитячої

терапевтичної стоматології та профілактики стоматологічних захворювань (86,7%), дитячої хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії (83,3%), ортодонтії – 80,9%. Найнижчим виявився результат складання станції кафедри ортопедичної стоматології – 75%.

Із запропонованих станцій пілотного проекту ОСКІ-2 Стоматологія вітчизняні студенти найкраще склали станцію “Демонстрація методики проведення серцево-легеневої реанімації на фантомі” (кафедра внутрішніх хвороб стоматологічного факультету), її не склали лише 2,8%. Найважчою виявилася станція “Демонстрація неінвазивної герметизації фісур і сліпих ямок зубів жувальної групи на симуляційному фантомі голови дитини”(кафедра дитячої терапевтичної стоматології та профілактики стоматологічних захворювань), не склали 31,9% вітчизняних студентів. Складність останньої станції для студентів полягала в необхідності за 10 хвилин оцінити запроповану клінічну ситуацію, обрати метод профілактики, добрати необхідні матеріали та інструменти з досить широкого запропонованого асортименту та виконати маніпуляції чітко відповідно до протоколу. Нерідко студенти не вкладались в необхідний час, проте саме завдяки такій своїй структурі станція дуже чітко відзеркалювала реальне оволодіння студентами певними компетентностями.

Результати складання ОСКІ іноземними студентами виявились гіршими, ніж вітчизняних, успішність складання окремих станцій також відрізнялась. Якщо найважчою станцією, як і у вітчизняних студентів, виявилась станція з дитячої терапевтичної стоматології (не склали 54,1 %), то найлегшою була станція з ортодонтії (не склали 9,8 %).

Після складання іспиту студентам пропонувалося відповісти на низку запитань анонімної анкети, які стосувалися організації іспиту, якості запропонованих завдань, задоволеності навчанням на тій чи іншій кафедрі, рівня стресу під час іспиту та побажань студентів. В анонімному анкетуванні взяли участь 289 українських та іноземних студентів, що становить 91,7% від усієї кількості студентів, які склали пілотний проект ОСКІ-2 Стоматологія. Анкета забезпечувала можливість не лише дати конкретні відповіді на певні питання стосовно іспиту, але й надати свої враження, побажання, зауваження тощо.

У відповідях 77,1% студентів вважають, що іспит був організований добре - все відбувалося чітко, швидко та оперативно. 78,6% студентів вказали, що були достатньо проінформовані щодо змісту та регламенту іспиту. Завдання кожної частини ОСКІ розцінили як важливі та ясні 87,9% студентів. Оцінку ОСКІ вважають справедливою 89%. На думку 85% опитаних завдання на іспиті відображали необхідні навички для їх майбутньої професії. Згідно з думкою 82,1% студентів, іспит дійсно дозволяє об'єктивно оцінити необхідні навички, проте не всім (57,8%) вистачило часу для їх виконання на всіх частинах іспиту. Рівень стресовості під час іспиту більше половини студентів

(53,8%) оцінили як дуже високий, для 30% опитаних він не відрізнявся від інших іспитів, а 5,2% студентів визнали іспит як нестресовий.

Стосовно якості навчання та підготовки студентів до пілотного проекту ОСКІ-2 Стоматологія студенти відзначили кафедри терапевтичної стоматології, внутрішніх хвороб стоматологічного факультету та хірургічної стоматології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

Слід відзначити, що підготовка та проведення пілотного проекту ОСКІ висвітлили низку проблем, які потребували вирішення. Іспит вимагає значного матеріального забезпечення, ретельної підготовки документації, паспортів станцій, розробки та калібрування чек-листів, пошуку і підготовки волонтерів, навчання викладачів правильному проведенню та неупередженій оцінці роботи студентів. Якість іспиту забезпечує злагоджена робота адміністратора, координатора, робочої групи іспиту, а також усіх викладачів та їх помічників, задіяних у іспиті.

Результати складання ОСКІ-2 Стоматологія студентами V курсу стоматологічного факультету Національного медичного університету імені О.О. Богомольця у 2018/2019 навчальному році, аналіз даних анонімного анкетування студентів та їх обговорення дозволив сформулювати наступні рекомендації по вдосконаленню проведення об'єктивного структурованого іспиту ОСКІ-2 Стоматологія як складової заключної атестації випускників:

- кафедрам, що задіяні в ОСКІ-2, підвищити якість навчання студентів практичним навичкам та підсилити контроль рівня оволодіння ними;
- створити методичні рекомендації для студентів щодо регламенту та організації проведення ОСКІ;
- розширити банк станцій, збільшити кількість варіантів і сценаріїв однієї станції;
- продовжити створення банку відеопрезентацій медичних і стоматологічних маніпуляцій;
- створити на факультеті корпус волонтерів для клінічних іспитів зі студентів різних курсів;
- забезпечити відеореєстрацію іспиту;
- запровадити елементи ОСКІ до складання семестрових іспитів та підсумкових контролів;
- здійснювати фахову психометрію станцій ОСКІ;
- запровадити електронні чек-листи та розробити програмне забезпечення для реєстрації та підрахунку результатів іспиту;
- покращити матеріальне забезпечення іспиту.

Результати складання пілотного ОСКІ випускниками стоматологічного факультету та висловлені студентами враження від нього не лише продемонстрували рівень компетентності майбутніх стоматологів, але й дали кафедрам цінний матеріал для аналізу методики викладання студентам та навчання їх

медичним маніпуляціям, вдосконалення роботи зі студентами на кафедрах факультету, а також покращення планування іспиту даного формату в майбутньому.

Висновок. Контроль знань і вмінь студентів є необхідною умовою підвищення якості і ефективності навчання. Запровадження пілотного проекту об'єктивного структурованого іспиту ОСКІ-2 Стоматологія для студентів V курсу стоматологічного факультету Національного медичного університету імені О.О. Богомольця у 2018/2019 навчальному році підтвердило, що такий формат іспиту є дієвим способом оцінки професійних компетентностей майбутніх лікарів-стоматологів. Він дає можливість не тільки визначити рівень оволодіння необхідним мінімумом практичних навичок, а й отримати інформацію кафедрам стосовно напрямків покращення практичної підготовки студентів впродовж усього періоду додипломного навчання.

Список використаних джерел:

1. Афанасюк О.І. Шляхи оптимізації підготовки лікарів у сучасних умовах / О.І. Афанасюк // Підготовка медичних кадрів у сучасних умовах реформи системи охорони здоров'я України: Тези доповідей навчально-методичної конференції 15 лютого 2017 року. – Вінниця, 2017. – С. 6-7.
2. Булах І.Є. Напередодні запровадження ЄДКІ. Крок 1. 2018; спеціальності «Медицина», «Стоматологія», «Фармація»/ І.Є. Булах, Л.П. Войтенко, Т.С. Слухай // Медична освіта – 2018. - №4. – С. 6-18.
3. Корда М.М. Об'єктивний структурований клінічний іспит як вимір практичної підготовки практичного лікаря /М.М.Корда, А.Г.Шульгай, Н.В.Пасяка, Н.В.Петренко, Н.Б.Галаш, Н.А.Бількевич //Медична освіта України, 2019, № 3,с.19-24.
4. Объективный структурированный клинический экзамен (ОСКЭ): руководство АМЕЕ № 81 Часть 1 : Историческая и теоретическая перспективы / К.З. Кан, С. Рамачандран, К. Гонт, П. Пушкар // Медицинское образование и профессиональное развитие. – 2014. – № 2 (16).
5. Объективный структурированный клинический экзамен (ОСКЭ): руководство АМЕЕ № 81 Часть 2 : Организация и управление / К. З. Кан, С. С. Рамачандран, К. Гонт, П. Пушкар // Медицинское образование и профессиональное развитие. – 2014. – № 3 – С. 18-52.
6. Пилипенко М.М. Перший досвід впровадження британського варіанта екзамену за системою OSCE наприкінці дворічної інтернатури / М.М. Пилипенко, І. Рибінікіна, І.П. Шлапак, // Біль, знеболення, інтенсивна терапія. – 2014. - № 3. – С. 6-18.
7. Рожко М.М. З досвіду запровадження об'єктивного структурованого клінічного іспиту в Івано-Франківському національному медичному університеті /Рожко М.М.,Ерстенюк Г.М., Капечук В.В., Пелехан М.О., Іванців М.О.// Медична освіта, 2019. №3, с.15-18.

8. Розвиток практично-орієнтованого та стимуляційного навчання в Тернопільському державному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського / М.М. Корда, А.Г. Шульгай, А.А. Гудима, С.Й. Запорожан // медична освіта. – 2016. – № 2. – С. 54-57.
9. Alsaid F.H. Student and perception of objective structured clinical examination: A teaching hospital experience / A.H. Asaid, M/ Al-Sheikh // Saudi J. Med. Sci.- Vol. 5 (1). – P. 49-55.
10. Harden R.V. Assessment of clinical competence using an objective structured clinical examination (OSCE) / R.M. Harden, F.A. Gleeson, // Med. Educ. – 1979. – Vol. 13, № 1. – P. 41-54.
11. Medical students' perception of objective structured clinical examination: a feedback for process improvement / A.A. Nasir, A.S. Yusuf, O. Abdur-Rahman [et al.] // J. Surg. Educ. – 2014. – Vol. 112 (5). – P. 701-706.
12. Mohsen Tavacol. Enhancing objective structured clinical examinations through visualisation of checklist scores and global rating scale / Mohsen Tavakol, Gill Piner // J. Med. Edu. – 2018. – Vol. 9. – P. 132-136.

Transliteration of References:

1. Afanasiuk O.I. Shliakhy optymizatsii pidhotovky likariv u suchasnykh umovakh / O.I. Afanasiuk // Pidhotovka medychnykh kadriv u suchasnykh umovakh reformy systemy okhorony zdorovia Ukrainy: Tezy dopovidei navchalno-metodychnoi konferentsii 15 liutoho 2017 roku. – Vinnytsia, 2017. – S. 6-7.
2. Bulakh I.Ie. Naperedodni zaprovadzhennia YeDKI. Krok 1. 2018; spetsialnosti «Medytsyna», «Stomatolohiia», «Farmatsiia»/ I.Ie. Bulakh, L.P. Voitenko, T.S. Slukhai // Medychna osvita – 2018. - №4. – S. 6-18.
3. Korda M.M. Obiektivnyi strukturovani klinichni ispyt yak vymir praktychnoi pidhotovky praktychnoho likaria /M.M.Korda, A.H.Shulhai, N.V.Pasiaka, N.V.Petrenko, N.B.Haliash, N.A.Bilkevych //Medychna osvita Ukrainy, 2019, № 3,s.19-24.
4. Ob#ektivnyj strukturirovannyj klinicheskij jekzamen (OSKJe): rukovodstvo AMEE № 81 Chast' 1 : Istoricheskaja i teoreticheskaja perspektivy / K.Z. Kan, S. Ramachandran, K. Gont, P. Pushkar // Medicinskoe obrazovanie i professional'noe razvitie. – 2014. – № 2 (16).
5. Ob#ektivnyj strukturirovannyj klinicheskij jekzamen (OSKJe): rukovodstvo AMEE № 81 Chast' 2 : Organizacija i upravlenie / K. Z. Kan, S. S. Ramachandran, K. Gont, P. Pushkar // Medicinskoe obrazovanie i professional'noe razvitie. – 2014. – № 3 – S. 18-52.
6. Pylypenko M.M. Pershyi dosvid vprovadzhennia brytanskoho varianta ekzamenu za systemoiu OSCE naprykinti dvorichnoi internatury / M.M. Pylypenko, I. Rybinkina, I.P. Shlapak, // Bil, znebolennia, intensyvna terapiia. – 2014. - № 3. – S. 6-18.
7. Rozhko M.M. Z dosvidu zaprovadzhennia obiektivnogo strukturovanoho klinichnogo ispytu v Ivano-Frankivskomu natsionalnomu medychnomu universyteti /Rozhko M.M.,Ersteniuk H.M., Kapechuk V.V., Pelekhan M.O., Ivantsiv M.O.// Medychna osvita, 2019. №3, s.15-18.

8. Rozvytok praktychno- oorientovanoho ta stymuliatsiinoho navchannia v Ternopilskomu derzhavnomu medychnomu universyteti imeni I.Ia. Horbachevskoho / M.M. Korda, A.H. Shulhai, A.A. Hudyma, S.I. Zaporozhan // medychna osvita. – 2016. – № 2. – S. 54-57.
9. Alsaid F.H. Student and perception of objective structured clinical examination: A teaching hospital experience / A.H. Asaid, M/ Al-Sheikh // Saudi J. Med. Sci.- Vol. 5 (1). – P. 49-55.
10. Harden R.V. Assessment of clinical competence using an objective structured clinical examination (OSCE) / R.M. Harden, F.A. Gleeson, // Med. Educ. – 1979. – Vol. 13, № 1. – P. 41-54.
11. Medical students' perception of objective structured clinical examination: a feedback for process improvement / A.A. Nasir, A.S. Yusuf, O. Abdur-Rahman [et al.] // J. Surg. Educ. – 2014. – Vol. 112 (5). – P. 701-706.
12. Mohsen Tavacol. Enhancing objective structured clinical examinations through visualisation of checklist scores and global rating scale / Mohsen Tavakol, Gill Piner // J. Med. Edu. – 2018. – Vol. 9. – P. 132-136.

BIDENKO Natalia

Doctor of Medical Sciences, Professor, Dean of the School of Dental Medicine, O.O. Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine
E-mail: natali.bidenko.kiev@gmail.com

OSTAPKO Olena

Doctor of Medical Sciences, Professor, Professor, Department of Pediatric Dental Therapy and Dental Disease Prevention, O.O. Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine
E-mail: ostlena11@gmail.com

KOVAL Olga

Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Associate Professor, Department of Pediatric Dental Therapy and Dental Disease Prevention, O.O. Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine
E-mail: Okoval78@ukr.net

VOLOVIK Iryna

Candidate of Medical Sciences, Deputy Dean, Assistant Professor, Department of Therapeutic Dentistry, O.O. Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine
E-mail: avt72iryana@gmail.com

EXPERIENCE OF INTRODUCTION OF PILOT PROJECT OF OBJECTIVE STRUCTURED CLINICAL EXAM OSCE-2 FOR GRADUATE DENTAL STUDENTS OF BOGOMOLETS NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY